

XI

117566

DE STORE TRÆRNE.

=====

8/2
(Mantus)

"Hold hodet over tåken", sier den tyske kulturhistorikeren Jacob Bunchhardt. Ja, det er sannelig ikke så lett bestandig i de tidene vi gjennomlever. Den nye tid og nyordningen i Europa kjemper seg fram gjennom et tilsynelatende egyptisk mørke mot urett og vold, mot løgn og bedrag, mens motstanderne driver et intenst tåkelegningsarbeid for å skjule sine ~~eigen~~ manøvrer og for om mulig å villede folkene slik at de ikke får øye på den nye tids veg og dens mål. Vi skal innrømme at motstanderne av den nye tid har benyttet sine tåkelegningsmetoder meget klokt, og med godt resultat, men ~~det forhindrer ikke at vi av og til kan føle oss fristet~~ ~~til~~ å gjøre ~~den~~ oppmerksom på at de er på villspor og at de har vært utsatt for loser som har ~~gjort oss sitt~~ ~~av~~ ~~hva deres bestikk tilsa dem.~~ ~~galt~~ Vårt norske folk idag minner i mangt og meget om Peer Gynt da han traff Dovregubbens datter. Han vilde gjerne se tingene anderledes enn de var, og slik ble det at "svart tykkes hvitt og stygt tykkes vent, stort tykkes litt og skiddent tykkes rent." Men da han havnet hos Dovregubben selv - den tids Rottenikk eller leder av "heimefronten", så klarte han ikke riktig å følge med i tåkelegningen og forvirringen, slik at Dovregubben måtte ta ham i "kur mot den hersens menneskenatur". I venstre øye jeg risper deg litt, så ser du skjevt, men alt du ser, tykkes gildt og gjevt."

Jeg er kommet over et illegalt skrift fra fredag den 12. januar i år som bærer titlen "Siste nytt". Her står en artikkel som heter "De store trærne". ~~Avisen kommer tydeligvis fra nordmenn i Sverige for den benytter svenske~~ ~~er i mangel av norske.~~

"Et land og et folk", heter det, "preges av de ledere som skyter opp av folkedypet, de store personligheter, menn eller kvinner, som i kraft av sine rikere evner, sin vilje, flid og dyktighet, hever seg opp over gjennomsnittet. Slik har det vært i alle land gjennom tidene, og slik vil det alltid være." Og avisen fortsetter: "Vårt land hadde mange av disse store, staute trærne i forrige århundre. Det var de store personlighetene,

A.B. 094

høvdingeskikkelsene, som vokste fram av folket som Norges ansikt utad mot verden, styrket og utviklet folket og preget det gjennom eksemplets makt. Det føltes som en ^åre å være nordmann. Det ga kraft og selvtillit i utlandet å kunne si: "Jeg er norsk". Måtte det alltid være slik," sier avisen, ^å "Dette er den viktige arven våre fedre har etterlatt seg. Det er vår plikt og vår oppgave og forvalte den, verne om den, øke den slik at våre barn og kommende slekter kan få leve i et fritt land med ^årerike minner, i trygghet og fred." Ja, det er riktig som det sies; vi har hatt mange store, staute trær som har ruvet langt utover Norges grenser, og ~~en~~ avisen snakker om forrige århundre, så måtte det vel ~~å~~ menn som Bjørnson, Ibsen, ~~Å~~ Aukrust, Vinje, P.A. Munch og Hans Kinck for å nevne noen, og Nansen og Christian Michelsen for å ta med ~~og~~ som også levet langt inn i vårt århundre, og enten avisen har ment det eller ikke så hører jo ^{også} Knut Hamsun med til stor-trærne. Men så sier avisen: "Idag er det snauhogd Norge, tyskerne har rasert og fjernet norske menn og kvinner som kunde tenke å bli ledere for sitt folk. Bare noen få har undgått rovhogsten og kjemper Norges kamp utenfor Norges grenser. No må det norske folk selv ta fatt. Enig og fast," ^{hevder} ~~sier~~ avisen, "må vi stå sammen om den nye anonyme ledelse, "heimefronten", har skapt i nødens stund av nasjonalsinnede nordmenn uten navn, ~~og~~ det er de nye ledere som skyter opp av folkedypet." ^{usdgitte nordmenn} Hvem er så disse stor-trærne som ^{av folkedypet} ~~karret~~ seg over til England i 1940 og de som har vokset opp her heime under krigen? Jo, det er vel Carl Joachim Hambro, Johan Nygaardsvold, Oscar Torp, Trygve Lie, Worm-Müller og Øksnevad. ^{samt den gamle} ~~Allerede~~ ved å bli sammenliknet med disse herrer, er det vel sannsynlig at våre virkelige høvdinger fra det forrige århundre vilde snu seg i sine graver, så det er neppe nødvendig å gjøre gravens uro enno større ved å nevne Riiser-Larsen. Riktig store og solide trær lar seg vanligvis ikke rykke opp med roten og flyttes milevis avsted. Riktignok var det en kraftig storm som blåste opp her i ~~xxxx~~ i april 1940, men når den klarte å flytte noen trær helt over til England, så kan vel ikke disse trærne ha vært av så store dimensjoner allikevel. Husker forfatteren av artikkelen i "Siste nytt" en mann som het Jonas Rein som under Eidsvoldsforsamlingen i 1814 kom med følgende replikk:

"Her gives mænd iblant os, der truer med at forlade Fædrenelandet, saafremt det bliver frit.
Bort med dem !
Lad dem længe nok sky det Land, hvis uægte Sønner de er : Kun at de vilde gjøre os den Tjeneste at fortie fra hvilket Land de uddrog."

Der borte har de sluttet forbund ikke bare med den makt som førte oss inn i krigen, men har også inngått en allianse med bolsjevikene i øst uten å ta hensyn til hva våre store høvdinger har sagt om et slikt forbund.

P.A. Munch sa en gang disse ordene:

"Nordens nasjonalitet trues ikke fra Tyskland, men fra slavismen ifra despotiets sold. Mot slavismen må hele germanismen holde sammen som det trygge vern for den europeiske frihet,"

og ~~fra~~ Bjørnstjerne Bjørnson ^{herdet} ~~kommer disse ordene:~~

"Vi er folk av samme stamme ikke bare i Norden, men hvor den germanske stamme bor og bygger."

Chr. Michelsen sa i sin siste store politiske tale så sent som i 1925 hvor han behandler Moskva-lederne her heime:

"Enhver leffling med disse lederne er en forbrytelse mot vår ungdom, mot vår kultur, mot våre hjem,"

og han sier om vår framtid at den "må bygges på nasjonal grunn. Den må være i pakt med våre beste nasjonale tradisjoner, den må være lydhør for våre nasjonale instinkter og den har intet å gjøre med russiske metoder."

Men så svarer de store trærne borte i London med å slutte pakt med slavismen og bolsjevismen mot vår egen stamme og de sender hilsningstelegrammer til Sovjet i anledning oktoberrevolusjonen i 1917: ^{hilsen}

^{Her fra H.M.} "Hilsen fra H.M. Kongen til President Kalinin."

Det er Meg en glede idag å sende Mine hjerteligste hilsener til Deres Eksellense, Sovjet-Samveldets regjering og Deres vepnede styrker som kjemper også for Norges frigjøring. Jeg ser i denne felles kamp det beste grunnlag for et fortsatt hjertelig forhold mellom våre folk.

^{Også en} Håkon R.

"Hilsen til Marskalk Stalin fra Statsminister Nygaardsvold."

I anledning av årsdagen for revolusjonen sender jeg Deres Eksellense, Sovjet-Samveldets regjering og dets folk mine beste hilsener. I første rekke hilser det norske folk de tapre styrker som under marskalk Meretzkovs ledelse, har jaget de tyske barbarer ut av det nordligste Norge. Den norske regjering gleder seg over det tillitsfulle samarbeid mellom våre to land, og Sovjet-Samveldets innsats for å knekke nazismen vil aldri bli glemt i Norge."

Hvis avisen "Siste nytt" mener noe med å trekke fram våre høvdinger fra det forrige århundre, så vil den vel ha visse vanskeligheter med å kombinere deres uttalelser med de handlinger som storkarene borte i London øver.

Eller kanskje Munch, Bjørnson og Michelsen så feil i disse tingene. Det vil i tilfelle være ganske merkverdig for de har sett riktig på omtrent alle andre områder, og la meg da også sitere en annen av høvdingene, Ivar Aasen, som sier :

"Lat oss inkje Forfederne gløymna,
under alt som me venda og snu;
for dei gav oss ein Arv til å gøyma,
han er større, enn mange vil tru."

Ja, for "Siste nytt" vil vel ikke benekte at Munch, Michelsen og Bjørnson hører til våre forfedre og den arv de i denne henseende har gitt oss, tilsier oss ikke noe forbund med slavismen som er rettet mot vår egen stamme, men forplikter oss tvertimot til å holde oss vekk fra enhver forbinnelse med østens folk og søke kontakt med våre frendefolk i Europa.

Det er i det hele tatt farlig å trekke fram våre åndshøvdinge og ta dem til inntekt for motstanderne av den nye tid. De lever i sin gamle verden, motstanderne av nasjonalsosialismen. De venter at forholdene etter krigen skal kunne bli noenlunde de samme som før. De tror at demokratiet i sin gamle form fortsatt skal kunne herske over verden og skape lykkelige folk, men Fridtjof Nansen var for over 30 år siden av en annen mening:

"En gjenfødelse må komme," sier Nansen, "en ny tid med nye idealer - da de åndelige verdier igjen er blitt målet og det materielle bare blir et middel, - da mobben og middelmådigheten ikke lenger regjerer verden."

Fridtjof Nansen er også en av de høvdingene som "Siste nytt" sikter til i sin artikkel. Det er bare sørgelig for "Siste nytt" og dens lesere at benevnelsen "middelmådighet" - såvidt vi kan forstå - rammer dem ganske direkte, og det var vel ikke meningen at de store trærne som undgikk rovhugsten og kom seg over til London eller andre steder hen, av selveste Fridtjof Nansen skulde reduseres til slik småskog. Og hvem er det som regjerer deres verden? Er det ikke som Nansen sier mobben? Eller finnes det noen annen bennevnelse på de ~~terrorister og sabotører~~ ^{som gjør det som de har lyst til} som utenfra og innenfra vårt lands grenser søker å tilføre det norske folk sår som under omstendigheter kan bli dets bane?

Det var nettopp det store ved våre høvdingeskikkelser i det forrige århundre at de så hva som var galt ved det norske folk. De var klar over hvilke krefter som bundet i den norske folkenaturen, og de skjønte også hva det var som hemmet deres utvikling, og så ofret de hele sitt liv på å varsle det norske folk om den fare som truet det og de pekte ut vegen som folket måtte gå for å vinne fram til nasjonal erkjennelse og til fortsatt nasjonalt liv. Den store nasjonale vekelse som fulgte disse høvdingeskikkelser i det forrige århundre, førte fram til frihetsverket i 1905.

Men selv da lykkes det ikke å fullføre det nasjonale nyreisingsarbeid. Det manglet en mann og en ide som ikke bare kunde trygge det verkets som var øvet, men også evnet å føre det videre. En mann som Hans E. Kinck skjønnte dette og rettet advarende ord til det norske folket. Således sa han:

"1814 : 1905 :

Man har bragt noen formalia i orden. Det er visstnok bra det som er gjort. Men i virkeligheten er det dog bare et skjøte på teigen som er ordnet. Det er mest merkestener, og kross er hugget i berg. Det vesentlige og det vanskelige står tilbake, nemlig det som er innenfor og mer enn på papiret: frihetens innhold, selve selvstendigheten. Den er nemlig ikke fraser og resolusjon og folkemøte.

Folket er i dag ut over frasernes barneår. Stunden er inne til noe mer: Vil man ofre ? Eller går vi atter bare inn til et nytt sekel i fraser og halve tiltak ? "

Og Olav Aukrust forsto at frihetsverket i 1905 var bortkastet og at det norske folket allikevel gikk sin undergang i møte hvis det ikke steg fram en mann som hadde tydet våre gamle åndshøvdingers profetier, hadde forstått årsaken til vår nasjonale skjendelse og evnet å finne vegen ut av uføret.

"Eg leita etter ein mann.

Eg spurde mi sjæl: kvarhelst finn du, min lengsel, han som rettelig veit, kva det gjeldst. Ein mann, som vår skam, vår natt og vår naud hev lodda. Som sterk ris einsleg og bratt upp or tidshavsskodda.

Det er ikke nok å frekke fram våre store menn. Man må også vite hva de har sagt. Man må kunde tyde det og man må framfor alt ta lærdom av det og kunde bruke det i det praktiske liv.

Vi i Nasjonal Samling er blitt beskyldt for å misbruke våre høvdinger ved at vi tar dem til inntekt for oss. Men vi mener nettopp i våre dikterprofeters ord å ha funnet en samklang med det grunnlag Nasjonal Samling bygger sin eksistens på og de retningslinjer vi arbeider etter. "Men vi har ikke rett", sier mange, "til å gjøre oss til talsmenn for hele det norske folk og heve oss opp til ledere for folket." Det er vel atter en gang flertallet som skal ha rett, men hva sier ikke Ibsen om det :

"Jeg agter å gjøre revolusjon imod den løgn, at flertallet sidder inde med sandheden. Hvad er det for sandheder, som flertallet plejer flokke sig om ? Det er de sandheder, som er såvidt tilaars, at de er paa vejen til å bli affældige. Men naar en sandhed er ble't saa gammel, saa er den ogsaa paa gode veje til at blive en løgn, mine herrer."

"Sja på dei beste, ikkje på dei fleste", sier Hans Seland. Jeg tror nok ~~de fleste~~ ^{man} vil innrømme at "storetrærne" borte i London vil se ut som småkratt sammenlignet med de store, staute trærne i forrige århundre. Og ~~hejm~~ foretrekker egentlig den enkelte nordmann hvis han vilde tenke ærlig og fornuftig over tingene ? Ibsen eller Øksnevad, P.A. Munch eller Worm-Müller, Nansen eller Riiser-Larsen, Chr. Michelsen eller Carl Joachim Hambro ? Vi i Nasjonal Samling er så inderlig overbevist om at de store trærne fra det forrige århundre - og fra vårt også for den saks skyld - ~~står vern om~~ ^{sammen med oss} den norske fronten som Nasjonal Samling har reist her i landet, og vi vet at som det norske folk ~~før~~ har hentet kraft og styrke hos sine store menn, så vil det også i ~~disse~~ ^{denne} tidene kunde hente klarsyn og forståelse hos ~~våre virkelige store~~. Blir tåken for tett, så søk hen til de store trærne. De ruver over tåkelaget og fra deres topper kan en skue langt inn i framtiden.

"Men," vil man si, "de er døde disse store mennene våre. De lever ikke lenger." Ja, det er riktig, det. Noen av dem er døde selv om vel en Hamsun og andre lever enno. Men så er det vokset opp et nytt stortre i skogen, et som har suget kraft og styrke fra dem andre og som har samlet alle de egenskaper i seg som disse hadde.

Vidkun Quisling har ~~evnet dette~~ ta ~~ta~~ lærdom av våre store seeres profetier. Han har fulgt Ibsens ~~opplæring~~.

"Merk hvor du staar,
du dagens norske broder.
Tyd tidens tegn,
med den er du i pagt."

Han har selv sett dypere og lenger enn de fleste og dertil har han tatt konsekvensen av sitt syn og forsøker å omsette i praksis de ting som de tidligere høvdinger riktignok så, men ikke evnet å gjennomføre; kanskje fordi de bare var teoretikere, kanskje fordi tiden ikke var moden for dem, og der finner vi atter et ord av Ibsen som kan passe på vår tids store høvdingeskikkelse:

"Alt mangen har oss sagt, hvor vegen gikk
før nu, de pekte, men du gikk den, du."

Spørsmålet er no bare, og det er et spørsmål om liv og død for det norske folk, : Vil det følge Vidkun Quisling på hans veg opp mot høydene, eller vil det fortsatt gå i tåken blant småkrattet, middel-mådigheten og mobben ? Den første vegen fører til fortsatt liv for vårt folk, til storhet og velferd. På den andre vegen vil man uvegerlig gå i tåken utfor stupet.